

גבולות היחידה: פרק טו פסוקים יז – כא**נושא היחידה: מצוות הפרשת חלה****כותב: אורן גוטמן****הסבר כללי:**

ביחידה זו נלמד על מצוות הפרשת חלה. נלמד, כיצד פרטי המצווה והמסרים הרחנניים עולים מתוך פשט הכתובים. לסיים, נבצע הלכה למעשה את הפרשת החלה.

פתיחה:

שיעור זה הינו מעשי שהרי מצווה זו מתקיימת יומיום בבתים פרטים ובמאפיות גדולות. נביא לכיתה כל מיני עטיפות של מאכלים שכתוב עליהם "הופרשה חלה כדין". האם התלמידים שמו לב לכתובית זו בעבר? מה פירושה? האם דרישה זו היא הידור או מעיקר הדין? כיצד כתובית זו קשורה לפסוקים שלפנינו?

עיון בפסוקים:

נקרא פסוק בקול רם ונסביר את הנאמר בפסוק, ע"פ ההסבר שיובא להלן. ישנן נקודות לדיון תוך כדי הקריאה והלימוד:

פסוק יח: הפרשיה נפתחת "בבאכם אל הארץ", כלומר המצווה מחייבת את עם ישראל מיד עם הגיעם לארץ. זאת בשונה ממצוות נסכים (שלמדנו בשיעור הקודם) שחיובה חל רק אחרי שעם ישראל יכבוש את הארץ ויתיישב בה.

- אחרי שלמדנו ביחידה הקודמת על מצוות הנסכים הפותחת בפסוק "כי תבאו אל הארץ", כעת אנו פוגשים מצווה נוספת הפותחת באופן דומה "בבאכם אל הארץ אשר אני מביא אתכם שמה". מה פשר הפתיחה הדומה? האם יש קשר בין שתי המצוות?
 - האם יש קשר בין מצוות הפרשת חלה לפרשת המרגלים?
- פסוק יט:** פסוק זה עוסק מאיזה מאכלים ומאיזה תבואה מפרישים חלה. חכמים למדו מתוך המילה 'לחם' שמפרישים חלה ממוצרים העשויים מחמשת מיני דגן: חיטה, שעורה, שיבולת שועל, כוסמין ושיפון.

מהמילה 'הארץ', מפורש שרק התבואה של ארץ ישראל חייבת בחלה. אלא שחכמים תקנו שגם בחוץ לארץ יפרישו חלה, למרות שמן התורה פטורים, כדי שכאשר יחזרו לארץ ישראל לא ישכחו שצריך להפריש חלה ולכן תקנו שיפרישו חלה גם בחוץ לארץ.

- האם יש קשר בין צמד המילים 'תרימו' ל'תרומה'? אם כן, מה הקשר בניהם?

- מדוע מן התורה דווקא תבואת ארץ ישראל חייבת בחלה?

פסוקים כ – כא: פסוקים אלה עוסקים בכמות שממנה צריך להפריש חלה ומהי אותה חלה שממנה צריך להפריש. בפסוק נאמר "מראשית עריסותיכם חלה תרימו", פירוש המילה 'ערוס' זה בלול בקמח או פירורים במים לערבם לעיסה, ופירוש המילה 'חלה' הוא חלק מהבצק. אם כן, למדו חכמים שכבר משעה שהמים והקמח התערבו יחדיו, חלה על בצק חובת הפרשת חלה.

כמו כן, פסוקים אלה מוסיפים למי צריך לתת את הפרשת החלה. "כתרומת גורן כן תרימו אותה", כלומר כמו הדין של תרומה גדולה שנותנים לכהן, כך דין החלה שמפרישים מהעיסה שנותנים אותה לכהן.

- בימינו, למי נותנים את החלה שהפרשנו? מה עושים איתה?
- מה המשמעות של המילה 'ראשית' בפסוקים. נסו למצוא מילים נוספות החוזרות בכל הפסוקים [מילים החוזרות על עצמן: ארץ, תרומה]. חשבו מה המשמעות של חזרה זו.

הצעות להמחשה:

אחרי שלמדנו את הפסוקים, עלינו לקיים את מצווה גדולה וחשובה זו. בשביל זה, אנו צריכים שני חומרים – קמח ומים. אלא כדי שנוכל לאפות את הבצק עלינו להביא לכיתה תנור קטן 'טוסטר אובן'. אפשר גם לבנות בחצר בית הספר טבון.

שלוש הלכות חשובות לפני שמתחילים לקיים מצווה זו:

1. כאשר אופים עיסה גדולה יש להפריש כמות של שיעור כזית, ומעיסה קטנה כלשהו.
2. כמות שממנה הנוהג המקובל להפריש חלה: החל משיעור של 1.250 גרם קמח מפרישים ללא ברכה, אם יש בעיסה לפחות 1.666 גרם קמח מפרישים בברכה. אם כמות הקמח פחותה משיעורים אלה, אין צורך להפריש חלה כלל. על מנת לדעת את המשקל המדויק של העיסה מומלץ להביא משקל לכיתה.
3. כפי שלמדנו מן התורה אמורים אנו לתת את הבצק שהופרש לכהן שיאכל אותה בטהרה. בימינו, א"א לתת את החלה שהופרשה מן העיסה לכוהנים כיוון שהינם טמאים, ואינו יכול לאכול את בצק שניתן לו בטהרה. לכן אנו מפרישים חלה מן העיסה, אך איננו נותנים אותה לכוהנים אלא שורפים אותה או מניחים אותה בתוך שקית ומשליכים אותה לפח.

אם אין אפשרות להביא תנור לכיתה, ניתן לצפות בסרטון על הפרשת חלה:

<https://www.youtube.com/watch?v=1gjq1GqQqow>

מסרים והפנמה:

הספורנו (פרק טו, כ) ביאר את הקשר בין מצוות הפרשת חלה לפרשת המרגלים: "אחר חטא המרגלים הצריך גם החלה למען יהיו ראויים שתחול ברכה בבתיכם כאמרו וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך", כלומר חטא המרגלים גרם ריחוק בין הקב"ה לעם ישראל. עם ישראל הרגישו מנודים. לכן הקב"ה ציווה עליהם את מצוות חלה כדי שידעו שהקב"ה רוצה בקירבתם ושוכן איתם בבתיהם ובעיסתם.

מן התורה מפרישים את העיסה לכוהנים כחלק ממתנות כהונה שהקב"ה מעניק לכוהנים. להעניקה זו שתי טעמים:

א. הפרשת העיסה מיועדת לקב"ה, אך כיוון שא"א לתת אותה לקב"ה, ציווה ה' לתת אותה לכוהנים המהווים שליחים של הקב"ה בעולם. הכוהנים נחשבים כאוכלים משולחנו של הקב"ה, ולכן הם יכולים לאכול את העיסה.

ב. לכוהנים אין חלק ונחלה בא"י, ולכן אין להם אדמה מיוחדת ומיועדת שממנה הם יכולים להתפרנס. על עם ישראל כולו מוטלת המשימה לפרנסם. ישנן מספר מתנות כהונה שמסייעות לכוהנים בפרנסתם, ומצוות הפרשת חלה מן העיסה מהווה חלק מעזרה בפרנסה. את שני טעמים אלו ניתן לתמצת לשני מסרים:

1. המעלה שיש לכוהנים בעם ישראל – את המסר ניתן להמחיש ע"י הלכות מסוימות שמחייבות אותנו להקדים את הכוהנים, כגון כאשר יש דבר שבקדושה שהציבור צריך לעשותו, הכהן יעשהו ראשון. יעלה לתורה ראשון.

2. עזרה לזולת – מסר זה ניתן להמחיש ע"י כל מיני פעילויות שהתלמידים יצאו עבורם, כגון ללכת לבתי חולים ולשמח את החולים, לנקות את סביבת בית הספר וכד'.

3. מסר נוסף שניתן להעלות ממצוות הפרשת חלה – החובה לבדוק לפני האכילה את המאכלים שאותם אנו מתעתדים לאכול אם הם מאכלים כשרים. ניתן לקחת עטיפות שונות של כל מיני מאכלים, ולהראות לתלמידים היכן יש להביט ומה יש לקרוא כדי לדעת אם המאכל כשר.

מבט שלם:

עומדים אנו בשנה לצאת בני ישראל ממצרים. העם היה אמור להיכנס לארץ. אך השבר הגדול בא, חטא המרגלים. אם כן, עתידים ישראל לשהות במדבר ארבעים שנה. כאן באה מצוות הפרשת חלה. חלק מתפקידי מצווה זו היא לעודד את העם.

אחרי מצווה זו נפגוש עוד מספר ציווים על מצוות מיוחדות, ולאחר מכן נפגוש את ה'מרד הגדול'

של קרח ועדתו במנהיגם של ישראל, משה רבנו.

סיכום:

בשיעור זה למדנו על מצוות הפרשת חלה. למדנו כיצד מהפסוקים עולה חלק משמעותי של הלכות הפרשת חלה. ראינו שלמצווה זו יש ערכים משמעותיים כך שמצד אחד הכוהנים נחשבים כאוכלים משלחנו של הקב"ה, ומצד שני עם ישראל עוזר בפרנסת הכוהנים. ערך נוסף שזכינו ללמוד הוא בדיקת כשרות המאכלים. ואפילו זכינו לקיים מצווה זו ולהנות מהטעם הטעים של מעשה ידינו.

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

ניתן להפנות לפירוש רש"י על הפסוק י"ח, בו הוא מבאר, ע"פ דברי חז"ל, כיצד לומדים שמצוות הפרשת חלה מחייבת את עם ישראל מיד עם הגיעם לארץ.